

RAADSINFORMATIEBRIEF Oudewater
18R.00137

Van : College van burgemeester en wethouders
Datum : 20 maart 2018
Portefeuillehouder(s) : Wethouder J.I.M. Duindam
Portefeuille(s) : Jeugdhulp
Contactpersoon : I. Markx
Tel.nr. : 06-52726227
E-mailadres : markx.i@woerden.nl

Onderwerp:

Voorliggend aanbod van ondersteuning aan ouders in (problematische) echtscheidingen en hun kinderen (-T-542 vechtscheiding, G 09-11-2017)

Kennisnemen van:

- De wijze waarop in de voorliggende sfeer ondersteuning kan worden geboden aan ouders in (problematische) echtscheidingen en hun kinderen;
- Analyse van het aantal echtscheidingen in Oudewater en de mate waarin dit leidt tot problematische echtscheidingen.

Inleiding:

Met deze Raadsinformatiebrief wordt inzichtelijk gemaakt welke vormen van ondersteuning er in Oudewater zijn voor ouders en kinderen in echtscheidingen, en welke aantallen hieronder liggen.

Op 22 februari 2018 bood André Rouvoet het verslag 'Scheiden... en de kinderen dan?' aan Minister Dekker (Rechtsbescherming) en aan Minister de Jonge (VWS). Opdracht aan Rouvoet was om te komen met concrete oplossingsrichtingen en actielijnen die de schade bij kinderen als gevolg van een scheiding kunnen voorkomen. Het verslag bevat een groot aantal concrete actielijnen. Die acties bestrijken het hele scheidingsproces, vanaf het beginnend ouderschap tot en met de fase na scheiding. In april 2018 informeert Minister Dekker de Tweede Kamer over de wijze waarop de Rijksoverheid het programma verder wil vormgeven. Duidelijk is dat een aantal acties liggen bij gemeenten en (lokale) uitvoeringsorganisaties.

In het verslag 'Scheiden... en de kinderen dan?' wordt uitgegaan van de volgende cijfers m.b.t. echtscheidingen:

- zo'n 70.000 thuiswonende kinderen per jaar maken mee dat hun ouders uit elkaar gaan;
- ca 16.000 kinderen (23%) hebben ernstige last van de gevolgen van de scheiding;
- ca 7.200 scheidingen (10%) kunnen getypeerd worden als conflictueuze of vechtscheidingen;
- zo'n 40 à 50% van de jongeren in de jeugd- en opvoedhulp en zo'n 60% van de jongeren in de jeugdbescherming (GI's) komen uit een scheidingssituatie;
- ca 70% van alle adviezen van de Raad voor de Kinderbescherming betreft een problematische gezinssituatie.

Kernboodschap:

Om de problematiek en ondersteuningsbehoefte op het gebied van echtscheidingsproblematiek in Oudewater inzichtelijk te maken, zijn het Stadsteam, Kwadraad, de praktijkondersteuner huisarts en SAVE bevraagd.

Navraag bij Stadsteam leert ons:

- Eén derde van de ondersteuningsvragen zijn gerelateerd aan echtscheiding. In drie kwart van die gevallen verloopt dit problematisch. Dit is niet in exacte cijfers uit te drukken;
- Ondersteuningsvragen kunnen zowel betrekking hebben op het kind als de ouders. In eerste instantie richten de vragen zich op hulp bij opvoeden en de communicatie in het gezin. In sommige gevallen worden kinderen tussen ouders gepositioneerd, met als gevolg dat er onvoldoende ouderlijk gezag is. Ook kunnen psychische klachten ontstaan bij kinderen en ouders, zoals depressie of gedragsproblemen;
- Er wordt door ouders lang gewacht voordat zij gaan scheiden, met als gevolg dat problemen in het gezin verergeren. Ook komen echtscheidingsproblemen vaak in de loop van een aanvraagproces voor andere hulp, aan het licht;
- Bij scheidingsproblematiek hebben ouders vaak genoeg aan hun eigen problemen, waardoor de behoeften van kinderen niet direct onderkend worden;
- Een belemmering bij echtscheidingsproblematiek is het gebrek aan huurwoningen. Dit kan een rol spelen bij het inzetten van eerdere of tijdelijke oplossingen (zoals tijdelijk uit elkaar gaan).

Navraag bij Kwadraad maatschappelijk werk leert ons:

- In 2017 werd 6 keer ondersteuning gegeven bij echtscheiding, meestal aan vrouwen. In een enkel geval wordt er bemiddeld tussen ouders;
- Kwadraad biedt met name praktische ondersteuning (bij huisvesting, inkomen, toeslagen) en is wijziger bij het organiseren van verdere ondersteuning.

Navraag bij SAVE leert ons:

- In kwartaal 4 van 2017 zijn de volgende cijfers bekend:
 - 3 onderzoeken naar een complexe scheiding, waarna Timon en Harmonie van Zorg is ingezet
 - 4 systemen waar een ondertoezichtstelling wordt uitgevoerd, waarvan in 2 zaken kinderen uit huis zijn geplaatst, in 2 zaken hulp is ingezet van Zeker en Zorgeloos en de Opvoedpoli;
- Binnen SAVE heeft afgelopen jaar pilot complexe scheiding gedraaid om te onderzoeken hoe deze methodiek geïmplementeerd zou moeten worden binnen de organisatie (experts versus iedereen geschoold). Scholing wordt nu aangeboden aan alle medewerkers van SAVE;
- De werkwijze om lokaal en zo licht mogelijk hulp te bieden, past niet altijd bij de aard van de echtscheidingsproblematiek. Vaak wordt gezien dat gezinnen eerst hulp van het stadsteam krijgen, vervolgens ouderschapsbemiddeling van een zorgaanbieder, en vervolgens hulp van SAVE. Hier kan lange tijd overheen gaan, waardoor problematiek verergert. In reactie hierop is SAVE in Leidsche Rijn een pilot gestart met als doel te onderzoeken of zware inzet van SAVE in een eerder stadium effectiever inspeelt op de ondersteuningsbehoefte van gezinnen.

Verhouding landelijk – Oudewater

	Nederland		Oudewater	
	2016	2017	2016	2017
Aantal echtscheidingen	303.071	320.437	137	149

Bron: CBS

Volgens de gegevens die bij de gemeente Oudewater bekend zijn, waren er in 2016 2103 echtparen, waarvan 137 gescheiden in 2016. Het is moeilijk vast te stellen hoe dit zich verhoudt tot het landelijk beeld.

Huidig/mogelijk ondersteuningsaanbod

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de mogelijkheden van ondersteuning in voorliggend veld en de aanwezigheid hiervan in Oudewater.

Naam voorliggende voorziening	Soort hulp	Wijze toegang / kosten	Beschikbaar in Oudewater?
Kwadraad Maatschappelijk werk	Praktische ondersteuning bij huisvesting, administratie en wegwijs maken. Vooral voor ouders	Vrij toegankelijk	Ja
Jeugdgezondheids zorg (GGD)	Opvoedingsondersteuning, en signaleren van	Vrij toegankelijk	Ja
Jeugdhulpwerker Stadsteam	Kortdurende ambulante ondersteuning bij opvoeden en opgroeien	Direct beschikbaar via Stadsteam zonder maatwerkbeschikking	Ja
Praktijkondersteuner huisarts jeugd en volwassenen	Kortdurende behandeling van of ondersteuning bij psychische klachten of doorverwijzing naar zwaardere hulpvormen via Stadsteam	Via huisarts	Ja
Opvoedpoli	Ambulante behandeling van kinderen en jongeren met (complexe) psychische problemen in combinatie met ondersteuning bij opvoeden	Maatwerkbeschikking via Stadsteam	Ja
Kinderen uit de knel	Aparte groepssessies tussen verschillende ouderparen en kinderen	Maatwerkbeschikking via Stadsteam	Nee. Wel diverse aanbieders in omgeving Utrecht
KIES (Kinderen in Echtscheidings-situaties)	Spel- en praatgroep, specifiek ontwikkeld voor kinderen in echtscheidingen	Vrij toegankelijk. Ouders dienen dit zelf te bekostigen	Veel in regio
Ouderschap na scheiding	Vorm van ouderschapsbemiddeling, die de communicatie tussen ouders verbetert.	Maatwerkbeschikking via Stadsteam, maar ook vrij toegankelijk (betaald)	Nee. Wel in Gouda, Utrecht, Zeist
Rots & Water	Weerbaarheidstraining voor kinderen door middel van sport, zelfverdediging en training in sociale vaardigheid	Vrij toegankelijk. Ouders dienen zelf te bekostigen, vergoeding uit aanvullende zorgverzekering mogelijk	Nee. Wel in Gouda en Woerden
Speltherapie	Psychotherapie waarbij spel als middel wordt gebruikt om kinderen te begrijpen en therapie te bieden	Vrij toegankelijk. Ouders dienen zelf te bekostigen, vergoeding uit aanvullende zorgverzekering mogelijk	Niet bekend. Wel in Montfoort, Linschoten, Woerden, Lopik, Gouda, Utrecht

Financiën

n.v.t.

Vervolg:

Zoals in de inleiding geschetst gaat het Rijk komende periode gebruiken om het verslag 'Scheiden... en de kinderen dan?' verder vorm te geven. Dan wordt duidelijk welke maatregelen bij welke partijen belegd kunnen worden. In de voorstellen wordt wel expliciet al een rol voor gemeenten voorzien.

Voorgesteld wordt om deze uitwerking verder af te wachten. Op basis daarvan kan bepaald worden hoe deze maatregelen zich verhouden tot de situatie in Oudewater, en wat er aanvullend nodig is voor een goede aansluiting van aanbod op de behoeften van ouders en kinderen in Oudewater.

Ondertussen blijft de gemeente inzetten op een stevige samenwerking tussen de betrokken partijen in het voorliggende veld (Stadsteam, JGZ, praktijkondersteuner en huisartsen, onderwijs, maatschappelijk werk), om vroegtijdig gezinnen te ondersteunen bij (problematische) echtscheidingen.

Bijlagen:

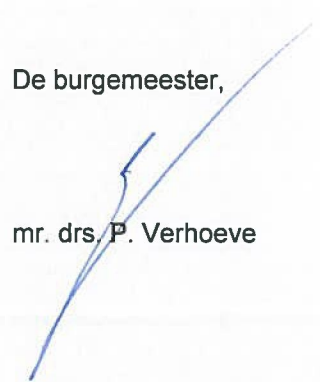
- I. Acties voortkomend uit verslag 'Scheiden.. en de kinderen dan?' d.d. februari 2018 (corsa 18.004742)
-

De wnd. secretaris,

ir. W.J. Tempel

De burgemeester,

mr. drs. P. Verhoeve

ACTIES VOORTKOMEND UIT VERSLAG 'SCHEIDEN... EN DE KINDEREN DAN?' d.d. FEBRUARI 2018

Fase 0: Vóór de relatie

Hoe borgen we als samenleving dat onze kinderen en jongeren worden voorbereid op het krijgen en onderhouden van een (goede) relatie? Welke rol kunnen scholen daarin spelen?

Acties	Actoren (volgens Rouvoet)
Zorg ervoor dat relatievorming wordt meegenomen bij de curriculumherziening en vergroot het bereik van het project De Gezonde School, waarvan seksuele vorming en relaties een onderdeel vormen.	PO-Raad, VO-Raad en wetenschap
Bevorder – in overleg met de advocatuur en het notariaat – de ontwikkeling van anti-vechtscheidingsclausules en opneming hiervan in huwelijkse voorwaarden en samenlevingscontracten.	Advocatuur en notariaat
Zoek naar passende wegen om het moment van huwelijkssluiting of partnerschapsregistratie te benutten om relevante informatie over ouderschap te verstrekken.	Uitvoeringsorganisaties

Fase 1: Begin ouderschap

Partners worden ouders. Hoe kunnen we partners ondersteunen als ze samen ouders worden? Hoe kunnen we hen helpen om de relatie niet alleen 'bevallingsproof' te maken, maar ook 'babyproof'?

Acties	Actoren (volgens Rouvoet)
Zorg dat voor (aanstaande) ouders – naast zwangerschapsgym – ouderschapsgym beschikbaar is, waarbij de partnerrelatie centraal staat, in het bijzonder via de jeugdgezondheidszorg en de Centra voor Jeugd en Gezin.	Uitvoeringsorganisaties
Stimuleer het sluiten van een geboorteccontract en het afleggen van een ouderschapsbelofte.	Uitvoeringsorganisaties
Betrek waar mogelijk het sociale netwerk bij de voorbereiding op het ouderschap.	Uitvoeringsorganisaties

Fase 2: Relatieproblemen

Hoe signaleren we tijdig (ernstige) relatieproblemen? Welke ondersteuning en interventies zijn beschikbaar? Zijn die ook bekend en toegankelijk? Hoe krijgen we de kinderen tijdig in beeld? En: hoe bereiken we kwetsbare groepen die hulpvaardig zijn?

Acties	Actoren (volgens Rouvoet)
Vergroot de (financiële) toegankelijkheid van relatietherapie door een erkende therapeut. NB: anders dan vaak gedacht is relatietherapie nooit in algemene zin opgenomen geweest in de basisverzekering van de Zorgverzekeringswet. Wanneer een vorm van collectieve of publieke tegemoetkoming in de kosten van relatietherapie gewenst is, dient gezocht te worden naar het juiste (wettelijke) kader.	Tweede Kamer
Geef bekendheid aan interventies als de Eigen Kracht Centrale, Eigen Plan en Familiegroepsplan, waarbij het sociale netwerk kan worden betrokken bij de oplossing van relatieproblemen.	Uitvoeringsorganisaties
Stimuleer preventieve relatie-educatieprogramma's.	Uitvoeringsorganisaties

Stel zeker dat waar stellen hulp zoeken dan wel op andere wijze in beeld komen bij (overheids-)instanties of hulpverlening altijd gevraagd wordt of er kinderen in het spel zijn, zodat gezocht kan worden naar wegen om voor het kind een steunfiguur te organiseren, die ook bij een eventuele scheiding aanspreekpunt voor en spreekbuis namens het kind kan zijn.	Uitvoeringsorganisaties
Stimuleer en ondersteun initiatieven die erop gericht zijn om – bijvoorbeeld met inzet van buddies of een pre-Villa Pinedo – kinderen en jongeren te ondersteunen bij relatieproblemen tussen de ouders.	Villa Pinedo, wetenschap
Haak, met het oog op de signaleringsfunctie van scholen, aan bij de beweging om jeugdhulp in de school te halen, zoals in Almere.	JN, PO-Raad, VO-Raad

Fase 3: Uit elkaar Hoe zorgen we ervoor dat het normaal is dat ouders hulp zoeken bij een scheiding? En ook hier weer: hoe organiseren we een overzichtelijk en toegankelijk aanbod en hoe bereiken we kwetsbare groepen die hulpvaardig zijn?	
Acties	Actoren (volgens Rouvoet)
Een vast en voor ieder toegankelijk scheidingsloket in de gemeente, van waaruit professionele hulp kan worden georganiseerd. Betrek hierbij in elk geval de volgende elementen: - Koppel het scheidingsloket aan het wijkteam, dat functioneert als spin in het web en zorgt voor de verbindingen en de continuïteit. - Bemens het scheidingsloket met scheidingsdeskundigen die andere professionals (die hier niet specifiek dagelijks mee bezig zijn: huisartsen, onderwijzers, sportleraren, buurtwerkers) en het sociale netwerk kunnen ondersteunen, maar waar zij ook terecht kunnen met vragen en waarnaar zij doorverwijzen. - Geef een zo volledig mogelijke informatievoorziening over alles wat met de scheiding te maken heeft. - Beleg in het scheidingsloket de functies van diagnose en triage, met aandacht voor de risico's op schade voor kinderen en huiselijk geweld.	Gemeenten, uitvoeringsorganisaties
Borg dat elke instantie die wordt benaderd met een hulpvraag vraagt of er kinderen in het spel zijn en eraan bijdraagt dat er een steunfiguur voor de kinderen wordt gezocht, zoals JIM (Jouw Ingebrachte Mentor).	Uitvoeringsorganisaties
De mogelijkheden voor mediation, een Eigen Kracht Conferentie of familiegroepsplan en een time-out (bedenktijd) moeten altijd onder de aandacht worden gebracht van partners die op het punt staan te scheiden.	Advocatuur, uitvoeringsorganisaties
Inventariseer in good practices bij banken, (zorg)verzekeraars, woningcorporaties en zorg voor uitwisseling daarvan, met het oog op het voorkomen van schulden en complicaties in de afhandeling van de scheiding.	Advocatuur, banken, (zorg)verzekeraars en woningcorporaties
Ga in gesprek met grote werkgevers en de werkgeversorganisaties over de door hen ervaren knelpunten in relatie tot scheidingen, bijvoorbeeld rond verzuim.	Werkgevers
Realiseer voorlichting en sociale steun voor kinderen die een scheiding meemaken door op iedere school toegang te creëren tot een informatief en preventief aanbod (zoals KIES, IJES, Zandkastelen).	PO-Raad, VO-Raad, Villa Pinedo.

Fase 4: Rechtsgang

Hoe ontwikkelen we een verbeterde, op de-escalatie gerichte rechtsgang, waarin de behoeften van zowel de scheidende ouders als die van het kind en de positie en het belang van kinderen meer gewaarborgd kunnen worden?

<u>Acties</u>	<u>Actoren (volgens Rouvoet)</u>
Nader vormgeven van regierechter. Sleutelwoorden: dezelfde rechter die tijd en ruimte krijgt, sneller kan ingrijpen, maatwerk kan bieden, moreel besef kan bijbrengen en zo conflicten op effectievere wijze beslecht.	Rechtspraak
Nader vormgeven van uniform hulpaanbod, met aandacht voor de onderscheiden verantwoordelijkheden.	Rechtspraak, Raad voor de Kinderbescherming
Organiseren van een snellere toegang tot de rechter waar dat met het oog op de-escalatie nodig of behulpzaam is.	Rechtspraak
Stimuleren van '4-gesprekken' tussen de beide ouders en hun advocaten.	Advocatuur
Financieringssysteem doorlichten op ongewenste mechanismen en perverse prikkels. Betrek hierbij de puntentoekenning advocatuur (conform de aanbevelingen van de Commissie Van der Meer) en de bekostiging van de rechtspraak (sturing op finale geschillenbeslechting in plaats van op productie).	Advocatuur, rechtspraak
Interventies voor de individuele ouder, zoals 'new ways for families' of DEES.	Rechtspraak, advocatuur
Verbeteren positie en stem van het kind in het proces, door betere afstemming en samenwerking tussen de betrokken instanties.	Rechtspraak, advocatuur, Raad voor de
Stimuleren van het 'parallele ouderschap' bij een eenmaal geëscaleerde scheiding: de ouders hebben gedurende een zekere periode op geen enkele wijze contact met elkaar.	Rechtspraak, advocatuur, Raad voor de Kinderbescherming
Versterken en uitbouwen van de positie en kwaliteitscriteria van de bijzondere curator, inclusief de vergoedingen.	Rechtspraak, advocatuur
Overweeg om forensische mediation (het ouderschapsonderzoek), zoals bij geëscaleerde vechtscheidingen door het Hof wordt ingezet, ook bij rechtbanken aan te bieden.	Rechtspraak

Fase 5: Na de scheiding

Hoe zorgen we ervoor dat het kind na de scheiding niet de dupe wordt van voortslepende conflicten? Hoe kan (beter) worden geborgd dat rechterlijke uitspraken en regelingen en gemaakte afspraken worden nagekomen? Hoe geven we het uitgangspunt van blijvend contact met beide ouders beter vorm?

<u>Acties</u>	<u>Actoren (volgens Rouvoet)</u>
Houd, zeker bij complexe zaken, terugkom-momenten bij dezelfde scheidingsadvocaat/mediator en/of bij dezelfde rechter. Zijn de gemaakte afspraken nagekomen? Vergelijk de TUL-zitting in het strafrecht bij handhaving Leerplichtwet, de problemsolving justice modellen in de VS en het civiele proces in Duitsland.	Rechtspraak, advocatuur
Verken de mogelijkheden tot verplichte therapie voor de individuele ouder bij psychiatrische problematiek.	Rechtspraak, advocatuur
Inventariseer en stimuleer zo nodig interventies om kinderen weerbaar te maken, zoals de KOPP-cursus.	Rechtspraak, advocatuur
Heroverweeg het vereiste van toestemming van beide ouders voor therapieën of interventies.	Rechtspraak, advocatuur, gezondheidszorg,
Voor geschillen over deelonderwerpen (alimentatie, vakanties) moeten zoveel mogelijk buitengerechtelijke procedures worden ontwikkeld, bijvoorbeeld bij het LBIO of bij de Belastingdienst.	Rechtspraak, advocatuur

Onderzoek welke mogelijkheden er zijn om (vele) procedures naast en na elkaar te voorkomen.	Rechtspraak, advocatuur
Zorg voor goede voorlichting over de gevolgen van de nieuwe situatie voor de kinderen.	Rechtspraak, hulpverlening, advocatuur
Zorg voor toegankelijke en deskundig toegeruste neutrale plekken om veilig contact te laten plaatsvinden, zoals omgangshuizen.	Rechtspraak
Overweeg – in navolging van België – strafbaarstelling van het voortdurend frustreren van omgangsregelingen.	Ministerie van JenV, Tweede Kamer, rechtspraak

Fase-overstijgend

Er is aanleiding om naast al deze 'fase-gebonden acties' ook enkele 'fase-overstijgende acties' te formuleren over de rol en het functioneren van professionals. Daarbij gaat het om het stimuleren van professionele kennis, kwaliteit, onderlinge afstemming en interdisciplinaire samenwerking.

<u>Acties</u>	<u>Actoren (volgens Rouvoet)</u>
Borg dat in de opleiding van de relevante beroepsgroepen aandacht is voor de verschillende aspecten van relatie- en scheidingsproblematiek (waaronder het fenomeen van ouderverstoting) en maak daartoe zondig resultaatafspraken met de opleidingsorganisaties.	Ministerie van OCW, opleidingsorganisaties
Organiseer cursussen, trainingssessies en informatie voor professionals die op enigerlei wijze professionele verantwoordelijkheid dragen voor kinderen, gezinnen, sociale zaken, buurtwerk, school, zodat zij niet alleen alert zijn op relatieproblemen en risicovolle situaties voor kinderen, maar ook op een geëigende manier ondersteuning kunnen bieden aan ouders en aan kinderen; en hen kunnen doorverwijzen naar de juiste hulp.	Uitvoeringsorganisaties
Bevorder opleiding, kennisopbouw en competentietraining, maar vooral het lerend vermogen van de professionals in dialoog met alle betrokkenen. Dit kan door het periodiek organiseren van de uitwisseling tussen wijkteammedewerkers, scheidingsdeskundigen, beleidsmakers en andere betrokkenen, op gemeentelijk niveau en intergemeentelijk, via dialoogdagen, workshops en cursussen, om ervaringen uit te wisselen en criteria te vergelijken, te toetsen en te herijken. Toerusting, dialoog en teamleren zijn de sleutelwoorden.	Uitvoeringsorganisaties, kennisinstututen
Pas de richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming (Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen) zo aan, dat meer recht wordt gedaan aan het uitgangspunt van gelijkwaardig ouderschap.	Uitvoeringsorganisaties, kennisinstututen
Investeer in methodieken van waarheidsvinding en zorg dat met het oog daarop er adequate verbindingen zijn tussen het juridische deel van een scheidingsproces en de hulpverlening. Sluit aan bij het Actieplan waarheidsvinding.	Uitvoeringsorganisaties, cliëntenorganisaties.
Onderzoek in samenspraak met de Nationale Politie de mogelijkheden van de inzet van terzake deskundig politiepersoneel, zowel ten aanzien van vroegtijdig signaleren van complexe scheidingen als van waarheidsvinding en naleving van omgangsregelingen.	Nationale Politie

Algemeen - publiek**Publieke en professionele bewustwording van het risico van schade bij kinderen als gevolg van een scheiding**

Acties	Actoren (volgens Rouvoet)
<p>Start een brede campagne 'Scheiden en de kinderen dan?', met onder meer de volgende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Bevorder de bewustwording dat het kind recht heeft op zorg door en contact met beide ouders.- Ontwikkel in samenwerking met relevante partners een 'goed uit elkaar-pakket'.- Stel een laagdrempelig en voor een breed publiek toegankelijk magazine samen, met daarin informatie over allerhande beschikbare ondersteuning en begeleiding, maar bijvoorbeeld ook interviews met bekende en onbekende Nederlanders die hun ervaringen met relatieproblemen en scheiding delen.- Benut een goed beheerde website en een voor professionals, ouders en kinderen toegankelijke databank voor effectieve interventies en aanpakken, voor een algemene en brede informatievoorziening over ouderschap, relatieproblemen, de scheiding en na de scheiding.- Stel aan de hand van een enquête onder gescheiden ouders een top 5 do's and don'ts in een scheidingsproces samen (voor mannen en voor vrouwen afzonderlijk) en stel dit beschikbaar voor iedereen die in een scheiding terechtkomt.	Kennisinstituten
<p>Inventariseer bestaande programma's en interventies die zien op voorlichting, informatie en ondersteuning rond relatievorming en -herstel in situaties van relatieproblemen, bij scheiding en na de scheiding. Stel indien nodig bij knelpunten in bereik en/of implementatie een ontwikkelagenda op. Organiseer een overzichtelijk aanbod hiervan en stimuleer de ontwikkeling van een keurmerk.</p>	Kennisinstituten
<p>Stimuleer mogelijkheden tot contact tussen ervaringsdeskundigen, bijvoorbeeld via ouderorganisaties, een Villa Pinedo voor ouders, zgn. scheidingscafé's en social media-groepen.</p>	Uitvoeringsorganisaties